

NEOVISNI OPERATOR SUSTAVA U BOSNI I HERCEGOVINI

IZVJEŠĆE
O FINANCIJSKOM POSLOVANJU NOSBIH-a
ZA 2020. GODINU

Veljača, 2021. godine

KARAKTERISTIKE FINANCIJSKOG POSLOVANJA NOSBiH-a U 2020. GODINI

Financijsko poslovanje NOSBiH-a u 2020. godini, pored već standardiziranih troškova i ulaganja, obilježile su sljedeće činjenice:

- Nedovoljan iznos tarife za rad izazvao je poteškoće u radu NOSBiH-a.
- Tarifa za rad NOSBiH počela se primjenjivati tek od 01. travnja, a ne od 01.01.2020. godine, čime je NOSBiH ostao uskraćen za 332.497 KM prihoda.
- Zbog smanjenja potrošnje električne energije ostvaren je manji prihod, za 194.138 KM.
- Ukupni troškovi su u skladu s odobrenim odlukom DERK-a.
- Pojedini troškovi u odluci o tarifi koji su neminovno nastali nisu priznati.
- Nisu odobrena sredstava za kapitalne izdatke, uključujući i kreditne obveze.
- Zbog pojave koronavirusa određene su troškovne pozicije realizirane znatno ispod planskih vrijednosti.
- Nastavljen je nepovoljan financijski trend iz prethodnih godina, jer su stvorene obveze koje su veće od raspoloživih izvora.
- Izvršena je ispravka potraživanja od Aluminijska d.d. Mostar na teret rashoda u iznosu 3.617.289 KM, a što je i neovisna revizija u svom izvješću za 2019. godinu navela kao osnov za mišljenje sa rezervom.

Kao posljedica toga, u 2020. godini po osnovi tarife za rad je ostvaren višak rashoda (deficit), od 799.665 KM, što se nepovoljno odražava prije svega na likvidnost. Višak rashoda nad prihodima se sastoji od 349.091 KM kao rezultat redovnog poslovanja u 2020. godini, te 450.574 KM kao posljedica evidentiranja ispravke vrijednosti potraživanja od Aluminijska d.d. Mostar na teret rashoda. Iskazani deficit po osnovi redovnog poslovanja (349.091 KM) je manji u odnosu na rebalansirani, što govori da se Uprava NOSBiH-a veoma odgovorno odnosila prema troškovima. Glavni razlog gubitka ostvarenog u redovnom poslovanju jest manjak prihoda u odnosu na predviđene, u skladu s iznosima koje je odobrio DERK.

S obzirom da je u prethodnim godinama istopljen cjelokupan kumulativni višak prihoda, a da kroz tarifu NOSBiH-u nisu odobrene zakonom predviđene rezerve, likvidnost se osiguravala iz kreditnih sredstava (overdraft). Overdraft se u 2020. godini koristio 42 dana, za šta je NOSBiH platio 6.147 KM.

Odlukom DERK-a drastično je smanjen planirani prihod te donosen rebalans financijskog plana kojim su utvrđeni novi maksimalno restriktivni iznosi. Da se financijski plan, odnosno, njegov rebalans dosljedno temeljio na odobrenom prihodu iz odluke, neminovno bi došlo do ozbiljnog poremećaja rada NOSBiH-a u tehničko-tehnološkom smislu (izostalo bi održavanje pojedinih softverskih sustava te investicijskih ulaganja), a neke obveze, kao što su kamate i troškovi po pojedinim kreditima ne bi mogle biti izmirene.

Ipak, i pored svih nepovoljnosti koje su obilježile 2020. godinu, Uprava NOSBiH-a je uložila maksimalne napore kako bi se poslovni procesi odvijali bez većih poteškoća pa su uredno izmirene sve obveze, kako prema dobavljačima za robe i usluge, tako i one koje se odnose na investicijska ulaganja. Osim toga, otplata svih kredita i kamata (domaćim i inozemnim bankama) odvijala se u skladu s otplatnim planovima, bez ijednog dana

kašnjenja. I obveze prema zaposlenicima su isplaćivane prema ustaljenim rokovima, u punom iznosu sa svim porezima i doprinosima.

O odluci o tarifi za rad NOSBiH-a u 2020. godini te njenim posljedicama na financijski položaj kompanije, mnogo toga je već rečeno u planskim dokumentima i drugim materijalima, ali podsjećamo na neke ključne odredbe koje su se, nesumnjivo, negativno odrazile na poslovanje.

Naime, Odlukom o tarifi broj: 04-28-5-383-59/19, od 25.03.2020. godine utvrđena je nova tarifa za rad NOSBiH-a u iznosu od 0,0050 feninga/kWh koju plaćaju proizvođači i 0,0676 feninga/kWh, koju plaćaju kupci te, po toj osnovi, i ukupan prihod od 7.950.000 KM, dok je rebalansom utvrđen ukupan prihod u iznosu 7.405.100. Razlika od 544.900 KM je nastala zbog toga što su u trenutku donošenja rebalansa financijskog plana bile poznate ostvarene količine potrošnje i proizvodnje za 8 mjeseci, a sukladno njima i ostvareni prihod obuhvaćen rebalansom.

Ukupni rashodi utvrđeni rebalansom su manji i od planiranih (za 1.536.972 KM) i u odnosu na odobrene Odlukom (za 74.045 KM).

Najznačajniji troškovi koji su rebalansom umanjeni u odnosu na planirane su:

- bruto plaće i naknade zaposlenicima za 600.000 KM
- troškovi materijala za 26.000 KM
- troškovi energenata za 43.000 KM
- održavanje softverskih alata za oko 155.000 KM
- održavanje opreme za oko 15.000 KM
- ostale usluge za oko 278.000 KM
- troškovi reprezentacije za 55.000 KM
- financijski troškovi za oko 137.000 KM
- putni troškovi za 130.000 KM
- ostali materijalni i nematerijalni troškovi u ukupnom iznosu od oko 93.000 KM.

Ukupni troškovi koji se financiraju sredstvima što se prikupljaju iz tarife za rad rebalansom su usklađeni s ukupnim iznosom odobrenim odlukom DERK-a.

NOSBiH svoje financijsko poslovanje, osim na tarifi za rad, od 2016. godine temelji i na tarifi za sustavnu uslugu.

- *Tarifom za rad NOSBiH-a*, osigurava se prihod koji je u funkciji pokrivanja svih troškova za njegov rad, uključujući i troškove zaposlenika.
- Po osnovi *tarife za sustavnu uslugu* stječe se prihod koji se koristi isključivo za tržišnu nabavu rezerve kapaciteta sekundarne i tercijarne regulacije, kao i nabavu el.energije za pokrivanje gubitaka u prijenosnom sustavu te kompenzacije neželjenih odstupanja, odnosno, za balansno tržište.

Ukupan prihod NOSBiH-a u 2020. godini, s uključenim prihodom od sustavne i pomoćnih usluga, ostvaren je u iznosu od 76.579.837 KM, dok su ukupni rashodi, s troškovima pomoćnih usluga, iskazani u iznosu od 73.633.588 KM iz čega proistječe da je ostvaren pozitivan financijski rezultat u iznosu od 2.946.249 KM, a koji se sastoji od:

- viška rashoda nad prihodima po osnovi tarife za rad u iznosu 799.665 KM
- viška prihoda nad rashodima po osnovi tarife za sustavnu i pomoćne usluge u iznosu 3.745.914 KM.

Sasvim je jasno da NOSBiH ne može postići financijsku ravnotežu i održavati zadovoljavajuću likvidnost *ukoliko mu ne budu odobrene realno ostvarive rezerve iz kojih bi se u toku godine mogli nadoknađivati deficiti u prihodu, osiguravati sredstva neophodna za održavanje likvidnosti te kompenzirati problemi u naplati, ali i pokrivati određeni izdaci koji nisu predviđeni planom.* Balansiranje prihoda, bilo da je u pitanju njegov manjak ili višak, do visine odobrenog, svakako bi se naknadno reguliralo tarifom. Međutim, kako se nova tarifa utvrđuje obično jednom godišnje i u toku godine se ne vrši njeno podešavanje, što bi prema članku 23. Metodologije trebalo raditi, te kako nadoknada prihoda kroz tako utvrđenu tarifu traje još godinu dana, ako ne postoje „rezerve“ nemoguće je, održati financijsku ravnotežu NOSBiH-a. Problem je tim veći što do sada ni u jednoj od prethodnih tarifa manjak odobrenih prihoda nije nadoknađen.

Suštinski problem u financijskom poslovanju NOSBiH-a je, očigledno, visina same tarife i ukupnog prihoda koji iz nje proistječe, a koji je, i tako restriktivan, pokazalo se u nizu godina, najčešće neostvariv. Ove godine NOSBiH je uspio „zatvoriti“ svoju financijsku bilancu i postizati zadovoljavajuću likvidnost, zahvaljujući, overdraft kreditu i maksimalnim smanjenjem troškova koji nisu bili na uštrb funkcioniranja NOSBiH-a, odnosno, elektroenergetskog sustava u BiH.

U nastavku će se sve bilančne pozicije, bilo da se uspoređuju s planiranim ili rebalansiranim, jedinstveno iskazivati terminom „planirane“, jer i financijski plan, kao i njegov korektivni dokument rebalans, predstavljaju jedinstven planski dokument.

Financijski rezultat s uključenim prihodima i rashodima od tarife za rad i sustavne i pomoćnih usluga

Naziv	Ostvareno 2015.	Ostvareno 2016.	Ostvareno 2017.	Ostvareno 2018.	Ostvareno 2019.	Ostvareno 2020.
Ukupni prihodi	7.513.808	75.626.552	73.504.387	69.088.081	77.709.192	76.579.837
Ukupni rashodi	7.148.897	65.886.700	68.457.157	79.870.341	79.227.855	73.633.588
Višak prihoda/rashoda	364.911	9.739.852	5.157.230	-10.782.260	-1.518.663	2.946.249

Financijski rezultat samo po osnovi rada NOSBiH-a

Naziv	Ostvareno 2019.	Financijski plan za 2020.	Po odluci DERK-a za 2020.	Rebalans fin.plana za 2020.	Ostvareno 2020.
Ukupni prihodi	7.292.530	11.191.896	8.150.000	7.405.100	7.885.150
Ukupni rashodi	8.037.116	9.412.927	8.150.000	7.875.955	8.684.815
Višak prihoda/rashoda	-744.586	1.778.969	0,00	-470.855	-799.665

Financijsko se poslovanje u prva tri mjeseca 2020. godine zasnivalo na Odluci o tarifi za rad NOSBiH-a iz 2019. godine 04-28-5-427-59/18 od 19.02.2019. godine u iznosu 0,0047 feninga/kWh, koju plaćaju proizvođači i 0,0563 feninga/kWh, koju plaćaju kupci. Od 01.04.2020. godine primjenjuje se nova tarifa za rad NOSBiH-a, koja je utvrđena Odlukom broj 04-28-5-383-39/19 od 25.03.2020. godine u iznosu 0,0050 feninga/kWh, koju plaćaju proizvođači i 0,0676 feninga/kWh, koju plaćaju kupci.

Prihodi u 2020. godini ostvareni po osnovi tarife za rad iznose 7.423.365 KM i zbog neprimjenjivanja nove tarife za 2020. godinu od 01.01., već od 01.04.2020. godine manji su za 332.497 KM u odnosu na odobrene odlukom DERK-a, dok su zbog smanjenja potrošnje električne energije manji za 194.138 KM.

Ovako ostvareni prihodi su manji u odnosu na utvrđene Odlukom o tarifi za približno 526.000 KM, dok su u odnosu na rebalans veći za približno 18.000 KM.

Također, odlukom su utvrđeni i ukupni rashodi u iznosu 7.950.000 KM. Iz ovako ukupno odobrenog prihoda i ukupnih rashoda proistječe da nisu predviđena sredstva za financijske rezerve kojima bi se, u slučaju nelikvidnosti, mogli pokriti gubici.

Mora se naglasiti da ovako odobrene bilančne veličine od početka nisu bile održive i nisu uvažavale realne potrebe rada NOSBiH-a, prije svega se to odnosi na rashodovne veličine.

Uprava NOSBiH-a je restriktivnom financijskom politikom i mjerama štednje uspjela staviti pod kontrolu većinu troškovnih pozicija pa se njihovo ostvarenje kretalo u okviru iznosa predviđenih odlukom o tarifi za rad NOSBiH-a, dok za pojedine financijske pozicije nije mogla primijeniti restriktivne mjere budući da bi izostankom ulaganja u održavanje pojedinih softverskih sustava, neminovno došlo do ozbiljnog poremećaja u radu NOSBiH-a, prije svega u tehničko-tehnološkom smislu. Sve to bi prouzrokovalo i drastično smanjenje osobnih primanja, dok se neke obveze, kao što su kamate i troškovi po kreditu EBRD-a, koje uopće nisu priznate, ne bi mogle izmirivati.

Također, zbog toga što DERK nije odobrio dodatna sredstva za otplatu kredita, za čije zaduženje je prethodno dao suglasnost, NOSBiH-a je povlačenje dodatnih kreditnih sredstava (oko 4.000.000 KM) za financiranje sustava SCADA, što je trebalo biti realizirano do svibnja 2020. godine, odložio za kraj godine. Na taj je način smanjen iznos rate kredita, a sve s namjerom da se spriječi dodatno pogoršanje financijske situacije.

Usporedo sa svim redovnim poslovnim aktivnostima, 2020. godinu karakterizira i implementacija projekta SCADA/EMS koji se financira kreditom EBRD-a. Sve investicijske i kreditne aktivnosti sadržane su u posebnom izvješću.

Financijski rezultat samo po osnovi sustavnih i pomoćnih usluga

<i>Naziv</i>	<i>Ostvareno 2016.</i>	<i>Ostvareno 2017.</i>	<i>Ostvareno 2018.</i>	<i>Ostvareno 2019.</i>	<i>Ostvareno 2020.</i>
Ukupni prihodi	68.230.141,04	66.189.373	62.184.885	70.416.662	68.694.687
Ukupni rashodi	58.697.334,83	61.473.349	72.148.926	71.190.740	64.948.772
<i>Višak prihoda/rashoda</i>	<i>9.532.806</i>	<i>4.716.024</i>	<i>-9.964.041</i>	<i>-774.077</i>	<i>3.745.914</i>

Prihod prikupljen po osnovi tarife za sustavnu uslugu koristi se *isključivo* za tržišnu nabavu rezerve kapaciteta sekundarne i tercijarne regulacije, kao i nabavu električne energije za pokrivanje gubitaka u prijenosnom sustavu te kompenzacije neželjenih odstupanja prema susjednim regulacijskim područjima. Po ovoj je osnovi, u promatranom razdoblju iskazan pozitivan saldo od 3.745.914 KM. Po osnovu sustavne i pomoćnih usluga iskazani višak prihoda nad rashodima bi iznosio 6.912.628 KM, ali je on manji za 3.166.714 KM što je posljedica evidentiranja ispravke vrijednosti potraživanja od Aluminijski d.d. Mostar na teret rashoda. Ocjena je da bi pozitivan saldo između prihoda i rashoda, odnosno, suficit od pomoćnih usluga trebao kontinuirano iznositi najmanje 5 do 6 milijuna KM, čime bi se

osigurala likvidnost balansnog tržišta. To također upućuje na zaključak da je postojeća tarifa za sustavnu i pomoćne usluge u iznosu 0,5188 feninga/kWh, koja je bila u primjeni tijekom 2020. godine, prilično izbalansirana.

NOSBiH je i u 2020. godini suočen s visokim potraživanjem od Aluminijs d.d. Mostar, koji na dan 31.12.2020. ukupno iznosi 3.166.714 KM, po osnovi sustavne i pomoćnih usluga. Ovdje posebno ističemo da je Uprava NOSBiH-a tijekom 2019. godine poduzela sve radnje u skladu sa zakonskom regulativom i Ugovorom o preuzimanju i reprogramu duga br. OPU-IP 738/2018 od 20.12.2018. godine između *Al Trade d.o.o. Mostar*, Aluminijs d.d. Mostar i NOSBiH-a kako bi se navedena potraživanja naplatila. U tom smislu NOSBiH je podnio mjenice Unicredit banke (*UniCredit Bank d.d.*) za naplatu potraživanja od Aluminijs, ali mjenice je NOSBiH-u banka vratila uz obrazloženje da se Aluminijs d.d. Mostar nalazi u postupku financijske konsolidacije. Odlukom Vlade Federacije BiH postupak financijske konsolidacije Aluminijs d.d. Mostar je produžen do 31.12.2021. godine i dok on traje prinudna naplata se ne može pokrenuti. Navedena potraživanja su u 2020. godini knjigovodstveno ispravljena na teret rashoda

U okviru pomoćnih usluga, uspješno se realizira i *Sporazum Bloka SHB o zajedničkoj tercijarnoj rezervi*, kao i *Sporazum o isporuci energije tercijarne regulacije (PTRE) s EMS-om i CGES-om na granici BiH-Srbija, odnosno BiH-Crna Gora* te se uredno izmiruju međusobne obveze. Podsjećamo, primjenom ovih sporazuma, NOSBiH može nabavljati el. energiju od ELES-a i HOPS-a (SHB Blok) te EMS-a i CGES-a, za potrebe tercijarne rezerve i isporučivati je u EE sustav BiH, a elektroprivreda koja je prouzročila grešku to će platiti nakon što joj NOSBiH ispostavi fakturu.

BILANCA STANJA
na dan 31.12.2020. godine

Grupa konta	Pozicija	Iznos po odbitku ispravke vrijednosti	
		Stanje na dan 31.12.2019.	Stanje na dan 31.12.2020.
	A K T I V A		
	A. OSNOVNA IMOVINA	10.333.547	11.730.780
00	Nekretnine, postrojenja i oprema	9.925.292	11.374.591
01	Nematerijalna stalna sredstva	261.964	203.374
02,03	Dugoročni plasmani i potraživanja	146.229	146.229
04	Biološka imovina		
05	Ulaganja u nekretnine		
06	Stalna sredstva namijenjena prodaji		
08	Dugoročna razgraničenja	62	6.586
	B. TEKUĆA (OBRтна) SREDSTVA	20.647.632	20.250.520
10	Novac i novčani ekvivalenti	1.221.936	8.682.398
11,12	Kratkoročni plasmani i potraživanja	8.568.013	771.329
	- potraživanja po osnovi tarife	710.413	-
	- potraživanja za pomoćne usluge	7.619.125	46.264
	- potraživanja od kupaca za ITC i dražbe	227.896	712.284
	- potraživanja od zaposlenika za akontacije za služ.put	653	10
	- ostala potraživanja	9.926	12.771
13	Zalihe	38.557	33.098
14	Ulazni porez (PDV)	1.335.599	1.267.610
18	Kratkoročna razgraničenja	9.483.527	9.496.085
	- razni razgraničeni troškovi	85.904	83.874

	<i>-troškovi osiguranja</i>	4.988	3.962
	<i>-razgraničenja za ITC i dražbe</i>	294.412	363.138
	<i>-obračunati prihod za rad NOSBiH-a</i>	763.602	903.257
	<i>-obračunati prihod za pomoćne usluge</i>	8.326.552	8.141.554
	<i>-ostala razgraničenja</i>	8.069	299
	UKUPNO AKTIVA (A+B)	30.981.179	31.981.300
	P A S I V A		
	A. TRAJNI IZVORI	4.725.457	7.671.706
200	Trajni izvori	1.649.278	1.649.278
201	Rezerve		
202	Neraspoređeni višak prihoda	4.594.842	6.456.961
203	Neraspoređeni višak rashoda	-1.518.663	-434.533
204	Revalorizacijske rezerve		
	B. DUGOROČNE OBVEZE	7.737.218	9.788.489
21	Dugoročne financijske obveze	7.200.517	9.181.341
28	Dugoročna razgraničenja i rezerviranja	536.701	607.148
	C. KRATKOROČNE OBVEZE	18.518.504	14.521.105
30	Kratkoročne obveze	7.771.245	8.083.100
	<i>-obveze prema dobavljačima u zemlji</i>	22.027	266.377
	<i>-obveze prema dobavljačima u inozemstvu</i>	525.054	1.364.418
	<i>-obveze prema dobavljačima za pomoćne usluge</i>	6.842.405	5.817.052
	<i>-obveze za bruto plaće i naknade radnicima i dr.</i>	364.231	450.101
	<i>-obveze za naknade UO i savjetodavnom vijeću</i>	16.601	16.317
	<i>-ostale obveze</i>	927	168.835
31,32	Kratkoročne financijske obveze	1.289.025	3.183.318
34	Obveze za PDV	190.547	148.022
38	Kratkoročna razgraničenja i rezerviranja	9.267.687	3.106.665
	<i>-razgraničeni rashodi po osnovi tarife za rad</i>	297.471	744.512
	<i>-razgraničeni rashodi po osnovi pomoćnih usluga</i>	8.305.944	2.137.256
	<i>-ostali razgraničeni rashodi</i>	75.514	6.080
	<i>-odloženi prihod po osnovi granta EBRD-a</i>	22.288	32.056
	<i>-odloženi prihod po osnovi donacije CROSSBOW</i>	275.000	17.640
	<i>-odloženi prihod po osnovi donacije TRINITY</i>	160.000	157.000
	<i>-odloženi prihod po osnovi donacije FARCROSS</i>	0	10.000
	<i>-odloženi prihod po osnovi donacije SCADA</i>	0	2.061
	<i>-ostala kratkoročna razgraničenja</i>	131.470	60
	UKUPNO PASIVA (A+B+C)	30.981.179	31.981.300

ANALIZA BILANCE STANJA NA DAN 31.12.2020. godine

Bilanca stanja, po definiciji, predstavlja presjek cjelokupne imovine jedne kompanije na određeni dan. S jedne strane se iskazuju sredstva (aktiva), naspram obveza i kapitala (pasiva) koje moraju biti potpuno uravnotežene.

Bilanca stanja, dakle, predstavlja osnovu za sagledavanje financijske snage i sposobnosti kompanije. U bilanci stanja NOSBiH-a je pregled aktive i pasive na dan 31.12.2020. koji je upoređen sa istim datumom prethodne godine.

U bilanci stanja, osim obveza i potraživanja nastalih iz redovnog rada NOSBiH-a, obuhvaćene su i one iz procesa sustavne i pomoćnih usluga, kao i višak prihoda po toj osnovi, čime se višestruko uvećava aktiva, kao i njeni izvori, iskazani u pasivi.

AKTIVA

Iskazana stanja *osnovne imovine (stalnih sredstava)* na kraju obračunskog razdoblja (31.12.2020.) predstavljaju, zapravo početna stanja na dan 01.01.2020. te novonabavljena sredstva u toku obračunskog razdoblja što uključuje i sredstva u pripremi, s obračunom ispravke vrijednosti (amortizacijom) na godišnjoj razini, kao i avanse za nabavu sredstava.

Ukupna aktiva NOSBiH-a na dan 31.12.2020. godine, po sadašnjoj vrijednosti, iznosi 31.981.300 KM i povećana je za cca 1 milion u odnosu na stanje iz usporednog razdoblja 2019. godine.

Struktura aktive	31.12.2019	%	31.12.2020.	%
1. osnovna imovina	10.333.547	33	11.730.780	37
2. kratkotrajna imovina	20.647.632	67	20.250.520	63
UKUPNO	30.981.179	100	31.981.300	100

U strukturi aktive, vrijednost *osnovne imovine* iznosi 11.730.780 KM, s udjelom od 37%, dok kratkotrajna, *tekuća sredstva* u iznosu od 20.250.520 KM sudjeluju sa 63%.

Evidentno je da je u 2020. godini povećana vrijednost osnovne imovine u odnosu na usporednu 2019. godinu, što je posljedica nabave opreme za sustav SCADA. Također, u istom je razdoblju povećana kratkotrajna imovina, zbog sredstava povučenih od kredita EBRD-a namijenjenog za financiranje sustava SCADA.

1. Strukturu *osnovne imovine* u ukupnom iznosu od 11.730.780 KM čine:

a) materijalna sredstva	8.714.083
b) nematerijalna sredstva	203.374
c) nekretnina i oprema u pripremi i avansi	2.660.508
d) dugoročni plasmani, potraživanja i razgraničenja	152.815

a,b) *Materijalna i nematerijalna sredstva* (8.714.083 KM+203.083 KM) su sva sredstva u funkciji kojima raspolaže NOSBiH, uključujući i novonabavljena sredstva te investicijske projekte koji su stavljeni u funkciju do 31.12.2020. godine. Ulaganja u investicije, kao i njihovi izvori, detaljno su analizirani u Izvješću o investicijama.

c) Na poziciji „*nekretnine i oprema u pripremi i izdani avansi*“, 31.12.2020. iskazan je iznos od 2.660.508 KM, a odnosi se na stalna sredstva u pripremi, u iznosu 2.317.479 KM i avanse za materijalna stalna sredstva, u iznosu 343.028 KM (avans za sustav SCADA).

d) Na poziciji „*dugoročni plasmani, potraživanja i razgraničenja*“ iskazan je *osnivački kapital* za kompaniju *SEE CAO* u iznosu od 78.233 KM. U skladu sa Sporazumom o osnivanju kompanije *SEE CAO* svaki od sedam osnivača ove dražbene kuće uplatio je po 40.000 EUR na ime „osnivačkog kapitala“. Osim toga, na ime osnivačkog kapitala Centra za koordinaciju sigurnosti (SCC), uplaćeno je 67.996 KM, dok se na razgraničenjima (6.586 KM) iskazuju troškovi za održavanje stalnih sredstava.

2. *Kratkotrajna imovina* iskazana u aktivi bilance stanja iznosi ukupno 20.250.520 KM

Njenu strukturu, prije svega , čine:

	KM	%
2.1. novčana sredstva na blagajni i transakcijskim računima (bez pomoćnih usluga)	2.534.409	12,5
2.1.1. transakcijski račun pomoćnih usluga	6.147.990	30,4
2.2. kratkoročni plasmani i potraživanja	725.065	3,6
2.2.1. kratkoročna potraživanja od pomoćnih usluga	46.264	0,2
2.3. zalihe	33.098	0,1
2.4. ulazni PDV	106.526	0,5
2.4.1. ulazni PDV po osnovi pomoćnih usluga	1.161.084	5,8
2.5. kratkoročna razgraničenja	1.354.531	6,7
2.5.1. kratkoročna razgraničenja-pomoćne usluge	8.141.554	40,2
Ukupno:	20.250.520	100,0

Vidljivo je da u strukturi kratkotrajne imovine dominiraju novčana sredstva sa približno 43%, te potraživanja po osnovi sustavne i pomoćnih usluga koja sudjeluju s oko 40%, dok se ostatak nalazi u ostalim potraživanjima, zalihama i kratkoročnim razgraničenjima.

2.1 Strukturu novčanih sredstava čine:

	KM
- blagajna	6.025
- glavni transakcijski račun	6.883
- račun investicija	2.240.869
- računi ITC-a, SEE CAO-a, EMS-a,	14.210
- račun CROSSBOW	10.051
- račun TRINITY	200.847
- račun FARCROSS	55.523
UKUPNO:	2.534.408
- račun pomoćnih usluga	6.147.990
SVE UKUPNO:	8.682.398

U strukturi novčanih sredstava, na dan 31.12.2020. zatečena sredstva iz redovnog poslovanja NOSBiH-a, (blagajna, glavni i investicijski račun) iznosila su 2.253.777 KM, dok su u ostatku od 14.210 KM sredstva ITC mehanizma i dražbi, koja će biti prenijeta Elektroprijenosu BiH, te sredstva od sustavne i pomoćnih usluga, u iznosu od 6.147.990 KM. Grant sredstva projekata CROSSBOW, TRINITY i FARCROSS iznose 10.051 KM, odnosno 200.847 KM i 55.523 KM i ona se mogu koristiti samo namjenski.

2.2 Kratkoročni plasmani i potraživanja (771.329) na dan 31.12.2020. odnose se na:

- potraživanja od kupaca za redovno poslovanje	-
- potraživanja od kupaca za pomoćne usluge	46.264
- potraživanja od kupaca za ITC i dražbe	712.284
- potraživanja od zaposlenika za akontacije za sl. put	10
- ostala potraživanja	12.771
UKUPNO:	771.329

- Potraživanja od kupaca za redovno poslovanje se sastoje od potraživanja od kompanije Aluminij d.d. Mostar u iznosu 3.617.289 KM, a za koje je izvršena ispravka vrijednosti u istom iznosu.
- Potraživanja od kupaca za pomoćne usluge u ukupnom iznosu 46.264 KM se odnose na potraživanja od kompanije *LE Trading* 44.789 KM, te potraživanja od *Petrol BH Oil Company* u iznosu 1.475 KM.
- Potraživanja po osnovi ITC mehanizma te dražbi, kako za PDV od Elektroprijenosa, tako i za dražbe koje su obavili SEE CAO i EMS, ukupno iznose 712.284 KM.
- Zatečeno stanje isplaćenih, a nepravdanih akontacija za službena putovanja iznosi 10 KM.
- Ostala potraživanja od 12.771 KM odnose se na potraživanja za zateznu kamatu od kupaca za neplaćene račune (1.470 KM), više plaćen porez po odbitku (240 KM), refundacije naknada plaća zaposlenika za vrijeme bolovanja (10.743 KM), te na ostala potraživanja (318 KM).

2.3 Iskazane zalihe u iznosu od 33.098 KM odnose se na rezervne dijelove za sustav SCADA, u iznosu 28.492 KM i rezervne dijelove za klimatizacijske uređaje, u iznosu 4.606 KM.

2.4 Ulazni PDV u iznosu od 1.267.610 KM odnosi se na PDV za fakture iz prosinca (4.607 KM) koje su dostavljene nakon 31.12.2020. godine, a financiraju se iz tarife za rad, kao i na fakture ITC i dražbe (101.919 KM) te za pomoćne usluge i debalans (1.161.084 KM).

2.5 Kratkoročna razgraničenja u ukupnom iznosu od 9.496.085 KM odnose se na fakture koje su evidentirane do 31.12.2020. godine, a trošak se odnosi na 2021. godinu i iznosi 88.135 KM, kao i na obračunati prihod u iznosu 9.407.950 KM (fakture izdane u siječnju 2021., a odnose se na promet koji je realiziran u prosincu 2020. godine):

	KM
- obračunati/fakturirani prihod od kupaca za rad NOSBiH-a	903.257
- obračunati/fakturirani prihod od kupaca za sustavnu i pomoćne usluge	8.141.554
- razgraničenja za ITC i dražbe	363.139
- razgraničene troškove osiguranja	3.962
- razgraničene troškove održavanja stalnih sredstava	3.570
- održavanje sustava SCADA	45.743
- razni razgraničeni troškovi	34.561
održavanje licence Microsoft	21.904
održavanje licence Fortigate	4.133
održavanje licence Veritas	3.655
održavanje licence za antivirusni program	3.617
ostali razgraničeni troškovi	1.252
- ostala razgraničenja	299
UKUPNO:	9.496.085

PASIVA

Pasiva (izvori sredstava) je potpuno uravnotežena s aktivom i na dan 31.12.2020. godine iznosila je 31.981.300 KM. Strukturu izvora sredstava (pasivu) čine trajni izvori te dugoročne i kratkoročne obveze, s uključenim pomoćnim uslugama.

Red. br.	Struktura pasive	Iznos KM	%
1.	Trajni izvori	7.671.706	24
2.	Dugoročne obveze	9.788.489	31
3.	Kratkoročne obveze	14.521.105	45
	UKUPNO	31.981.300	100

U odnosu na isto razdoblje prošle godine, udio trajnih izvora u strukturi ukupnih izvora povećano je za 9%, prvenstveno zbog iskazanog viška prihoda u tekućem razdoblju od 2.946.249 KM.

1. Trajni izvori odnose se na:

	KM
1.1. trajni kapital NOSBIH-a	1.649.278
1.2. nepokriveni višak rashoda nad prihodima iz ranijih godina (tarifa za rad)	-434.533
1.3. iskazani višak rashoda nad prihodima (tarifa za rad) 31.12.2020.	-799.665
<i>1.4. neraspoređeni višak prihoda iz ranijih godina (sist. i pom. usluge)</i>	<i>3.510.712</i>
<i>1.5. iskazani višak prihoda nad rashodima (sist. i pom. usluge 31.12.2020.)</i>	<i>3.745.914</i>
Ukupno:	7.671.706

Na dan 31.12.2020. iskazan je *višak prihoda nad rashodima* u visini od 2.946.249 KM i to iz bilančnih pozicija koje se odnose na sustavnu i pomoćne usluge u vrijednosti 3.745.914 KM, dok je od tarife za rad NOSBiH-a ostvaren negativan rezultat u iznosu od 799.665 KM.

2. Dugoročne obveze koje na dan 31.12.2020. iznose 9.788.489 KM odnose se na:

- dugoročne financijske obveze 9.181.341 KM
- dugoročna razgraničenja i rezerviranja 607.148 KM.

Specifikacija dugoročnih financijskih obveza:

Red.br.	Dugoročne financijske obveze	Iznos KM
1.	Dugoročni kredit Raiffeisen Bank (ug. br. 5053/17)	1.603.066
2.	Dugoročni kredit EBRD (ug. br 47324)	7.577.420
3.	Dugoročni kredit <i>BH Telecom</i>	855
	UKUPNO	9.181.341

Dugoročne financijske obveze odnose se na ostatak kredita čiji iznos je utvrđen nakon reklasifikacije tekućeg dospjeća po otplatnom planu.

Specifikacija dugoročnih razgraničenja i rezerviranja:

Red. br.	Dugoročna razgraničenja i rezerviranja	Iznos KM
1.	Odloženi prihod po osnovi granta EBRD-a (ug. br.C35157/1137/6578)-poslovna zgrada	213.194
2.	Odloženi prihod po osnovi granta EBRD-a (ug. br.C35157/1137/6578)-oprema	30.039
3.	Odloženi prihod po osnovi granta EBRD-a (ug. br.C35157/1137/6578)-SCADA	262.099
4.	Odloženi prihod po osnovi donacije Siemens Austria za sustav SCADA	47.396
5.	Odloženi prihod po osnovi novčanih donacija – TRINITY (Grant agreement br. 863874)	8.678
6.	Odloženi prihod po osnovi novčanih donacija – FARCROSS (Grant agreement br. 246320)	45.742
	UKUPNO	607.148

Na **dugoročnim razgraničenjima** iskazana su sredstva po osnovi donacija za sudjelovanje u međunarodnim projektima TRINITY i FARCROSS, kao i sredstva granta EBRD-a (Ug.br. C351757/1137/6578) za poslovnu zgradu, opremu i sustav

SCADA kao odloženi prihod u iznosu od 505.332 KM. Inače, okvirni iznos ovih sredstava po ugovoru je oko 800.000 KM i do 31.12.2020. je povučeno 586.060 KM, a predviđena su za konzultantske usluge vezane za realizaciju EBRD kredita br. 47324. Također, na ovoj poziciji je evidentiran i iznos 45.742 KM koji se odnosi na donaciju kompanije *Siemens Austria* za opremu koja će činiti sastavni dio sustava SCADA.

Nakon stavljanja ovih sredstava u funkciji, grant će se iskazivati u „prijhodima od donacije“ te „amortizaciji“ u istim godišnjim iznosima, sve dok traje amortizacijski vijek zgrade, odnosno, sustava SCADA, za koje je grant osiguran.

3. **Kratkoročne obveze** koje na dan 31.12.2020. godine iznose 14.521.105 KM odnose se na:

Red.br.	Kratkoročne obveze	Iznos KM
1.	Kratkoročne obveze	2.266.048
2.	<i>Kratkoročne obveze - pomoćne usluge</i>	<i>5.817.052</i>
3.	Kratkoročne financijske obveze	3.183.318
4.	Obveze za PDV	148.022
5.	Kratkoročna razgraničenja i rezerviranja	969.409
6.	<i>Kratkoročna razgraničenja i rezerv.-pomoćne usluge</i>	<i>2.137.256</i>
	UKUPNO	14.521.105

Obrazloženje kratkoročnih obveza:

Kratkoročne obveze u iznosu od 8.083.100 KM obuhvaćaju:

Red.br.	Kratkoročne obveze	Iznos KM
1.	Obveze prema dobavljačima	1.630.795
2.	<i>Kratkoročne obveze-pomoćne usluge</i>	<i>5.817.052</i>
3.	Obveze za bruto plaće i naknade radnicima i dr.	450.101
4.	Obveze za naknade UO	16.317
5.	Ostale obveze	168.835
	UKUPNO	8.083.100

- **Obveze prema dobavljačima** čine obveze prema dobavljačima u zemlji, u iznosu 266.377 KM i obveze prema dobavljačima u inozemstvu, u iznosu 1.364.418 KM. Obveze prema dobavljačima u zemlji odnose se na obveze prema Elektroprijenosu, po osnovi ITC mehanizma, u iznosu 254.056 KM te prema kompanijama: Sarajevogas 2.128 KM, Triglav osiguranje 1.763 KM (osiguranje imovine), Printex d.o.o. Sarajevo 1.506 KM (računarska oprema), MTEL (usluge interneta i telefona) 1.161 KM, Redex d.o.o. Banovići 1.093 KM (materijal za bife), Inoma 948 KM, BH Telecom 876 KM, HIFA D.O.O. Tešanj 676 KM (gorivo), Elektrodistribucija Pale (el.energija) 590 KM, Eronet 436 KM, KJKP Rad 328 KM, Logosoft 269 KM (internet link), Arcus automatika d.o.o. Sarajevo 222 KM (održavanje sustava ventilacije i grijanja).

Obveze prema inodobavljačima su prema ENTSO-E 138.278 KM, obveze za održavanje TNA softvera za Elektroenergetski koordinacijski centar 5.867 KM, zatim obveze za financiranje SCC-a 48.896 KM, obveze za financiranje kompanije SEE CAO 11.473 KM, obveze za održavanje sustava SCADA Siemens 80.278 KM, obveze za isporučenu opremu za sustav SCADA Siemens 911.049 KM, obveze za konzultantske usluge za implementaciju

projekta SCADA WSP 56.328 KM, obveze za ITC mehanizam u iznosu 112.250 (Energinet 87.905 KM, Svenska Krafnat 22.718 KM, Red Electrica 1.145 KM i MEPSO 482 KM).

- ***Kratkoročne obveze-pomoćne usluge*** u iznosu 5.817.052 KM odnose se na obveze prema dobavljačima za pomoćne usluge, debalans i gubitke (EFT Stanari 45.047 KM, ERS 5.740.247 KM, *LE Trading* 11.815 KM i Petrol BH 19.943 KM).
- Iznos od 450.101 KM su ***obveze za bruto plaće i naknade*** koje su obračunate za prosinac, a isplaćene u siječnju 2021. godine, što se odnosi i na naknade UO i SV, obračunate za prosinac (16.317 KM), a isplaćene u mjesecu siječnju 2021. godine.
- ***Ostale obveze*** u iznosu 168.835 KM se odnose na obveze po kamatama za kredit EBRD-a, u iznosu 167.985 KM, te obveze po osnovi ugovora o djelu (850 KM).

Kratkoročne financijske obveze u iznosu od 1.289.025 KM odnose se na tekući dio dugoročnih financijskih obveza (kredita) koje, prema MRS-u 1 (paragraf 51-56), dospijevaju za izmirenje u roku kraćem od 12 mjeseci. Ove obveze se odnose na otplatu rata dugoročnih kredita *Raiffeisen Bank*, u iznosu 265.449 KM, otplatu overdraft kredita u iznosu 2.009.746 KM, otplatu rate kredita EBRD-a (826.964 KM) kao i tekući dio dugoročnih obveza prema BH Telecomu, u iznosu od 3.097 KM te dio tekućih obveza po osnovi zakupa poslovnog prostora u zgradi Energoinvesta 78.062 KM.

Obveze za PDV koje iznose 148.022 KM su obveze za mjesec prosinac, a dospijevaju za plaćanje do 10. siječnja, nakon sastavljanja PDV prijave za taj mjesec.

Kratkoročna razgraničenja i rezerviranja u iznosu od 3.106.665 KM, najvećim dijelom su fakture za pomoćne usluge koje se odnose na prosinac, a stigle su u siječnju 2021. godine (2.137.256 KM), zatim fakture za dražbe od Elektroprijenosa (701.444 KM) i od EMS-a (38.049 KM), kao i razgraničeni rashodi (dobavljači) za rad NOSBiH-a (11.159 KM).

BILANCA USPJEHA
za razdoblje od 01.01.2020. do 31.12.2020. godine

Red. br.	Pozicija	I Z N O S	
		Ostvareno 01.01.-31.12.2019.	Ostvareno 01.01.- 31.12.2020.
PRIHODI			
1.	Članarina		
2.	Prihodi iz proračuna		
3.	Humanitarni prihodi		
4.	Prihodi od vlastite djelatnosti	77.408.355	76.119.522
5.	Ostali prihodi	300.837	460.315
	A. UKUPNO PRIHODI	77.709.192	76.579.837
RASHODI			
1.	Materijal i energija	158.673	145.041
2.	Usluge	72.610.445	63.230.093
3.	Plaće i ostala primanja zaposlenika	3.786.812	3.971.034
4.	Amortizacija	1.110.181	1.081.280
5.	Financijski troškovi	373.526	359.088
6.	Putni troškovi	140.983	27.488
7.	Porezi i doprinosi koji ne ovise o rezultatima	23.897	21.523
8.	Ostali rashodi	1.023.338	4.798.041
	B. UKUPNO RASHODI	79.227.855	73.633.588
	Višak prihoda		2.946.249
	Višak rashoda	1.518.663	

Poslovni rezultat NOSBiH-a formira se po principu sučeljavanja prihoda i rashoda. U razdoblju 01.01. do 31.12.2020. godine ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 76.579.837 KM, a sastoji se od:

- prihoda od sustavne, pomoćnih usluga i debalansa, u iznosu 68.694.687 KM
- prihoda po osnovi tarife za rad, u iznosu 7.423.365 KM
- ostalih prihoda, u iznosu 32.355 KM i
- prihoda od projekata, u iznosu 429.430 KM.

U istom razdoblju ukupni rashodi ostvareni su u iznosu od 73.633.588 KM, a sastoje se od:

- rashoda od pomoćnih usluga i debalansa, u iznosu 64.948.772 KM
- rashoda koji se financiraju iz tarife za rad, u iznosu 8.255.385 KM i
- rashoda po osnovi projekata, u iznosu 429.430 KM.

Takav odnos ukupnih prihoda i ostvarenih rashoda rezultirao je viškom prihoda nad rashodima koji je iznosio 2.946.249 KM. Ovakav pozitivan financijski rezultat sastoji se od:

- viška rashoda nad prihodima po osnovi tarife za rad, u iznosu 799.665 KM
- viška prihoda nad rashodima po osnovi tarife za sustavnu i pomoćne usluge, u iznosu 3.745.914 KM.

Osnovni razlog zbog kojeg je iskazan višak rashoda nad prihodima po osnovi tarife za rad NOSBiH-a je nedostatna tarifa, a sukladno tome i prihod proizašao iz nje, koji je, i tako restriktivan, pokazalo se, najčešće neostvariv. Takođe, iskazani deficit je veći za 450.574

KM kao posledica knjiženja ispravke vrijednosti potraživanja od aluminijske d.o.o. Mostar na teret rashoda.

S obzirom da se u obrascima godišnjeg obračuna (bilanci stanja i bilanci uspjeha) iskazuju ukupan prihod i ukupni rashodi koji se stječu po dvije različite tarife i namjene, te da se prihod od sustavne i pomoćnih usluga može samo namjenski koristiti za tržišnu nabavu rezervi kapaciteta regulacije i balansiranja sustava, a da se troškovi poslovanja financiraju isključivo iz prihoda od tarife za rad NOSBiH-a, to će se u nastavku izvješća analizirati samo bilančne pozicije koje proistječu iz tarife za rad NOSBiH-a.

Dakle, izvješće će se bazirati samo na ostvarenom ukupnom prihodu od 7.885.150 KM i ukupnim rashodima od 8.684.815 KM (za rad NOSBiH-a).

USPOREDNI PREGLED POZICIJA BILANCE USPJEHA (bez sustavne i pomoćnih usluga – samo po tarifi za rad NOSBiH-a)

<i>Red.b r.</i>	<i>Opis</i>	<i>Ostvareno 2019.</i>	<i>Plan za 2020.</i>	<i>Po odluci DERK-a tarifa za 2020.</i>	<i>Rebalans za 2020.</i>	<i>Ostvareno 2020.</i>
1.	Prihodi od osnovne djelatnosti (tarife)	6.839.662	11.191.896	7.950.000	7.368.000	7.423.365
2.	Ostali prihodi	199.509	-	-	37.100	32.355
3.	Prihod CROSSBOW	226.683	-	200.000	-	296.326
4.	Prihod TRINITY	26.676	-	-	-	110.951
5.	Prihod FARCROSS	-	-	-	-	22.153
A	UKUPNO PRIHODI	7.292.530	11.191.896	8.150.000	7.405.100	7.885.150
1.	Troškovi materijala	41.672	87.000	61.000	61.000	52.842
2.	Troškovi energenata i komunalni troškovi	116.716	150.000	118.000	118.000	92.199
3.	Usluge	1.419.278	2.160.815	1.759.241	1.656.534	1.448.035
4.	Bruto plaće i naknade zaposlenicima	3.550.729	4.200.000	3.550.000	3.600.000	3.582.679
5.	Amortizacija	1.110.181	933.083	933.083	947.221	1.061.484
6.	Financijski troškovi	373.526	508.993	489.536	372.000	359.088
7.	Putni troškovi	124.819	160.000	145.000	30.000	18.010
8.	Ostali porezi i takse	23.497	36.000	31.500	22.700	20.722
9.	Ostali troškovi	1.023.338	1.177.036	1.062.640	1.079.500	1.620.325
B	UKUPNO TROŠKOVI iz tarife	7.783.756	9.412.927	7.950.000	7.875.955	8.255.385
10.	Troškovi CROSSBOW	226.683	-	200.000	-	296.326
11.	Troškovi TRINITY	26.676	-	-	-	110.951
12.	Troškovi FARCROSS	-	-	-	-	22.153
	UKUPNO SVI TROŠKOVI	8.037.116	9.412.927	8.150.000	7.875.955	8.684.815
	<i>Višak prihoda nad rashodima</i>	-	1.778.969	-		
	<i>Višak rashoda nad prihodima</i>	744.586	-	-	-470.855	-799.665

U ovoj tablici prikazani su struktura i usporedni pregled ostvarenih prihoda i rashoda u odnosu na planirane i rebalansirane, odnosno, odobrene Odlukom o tarifi za 2020. godinu, kao i u odnosu na ostvarenje iz istog razdoblja prethodne, 2019. godine, bez sustavne i pomoćnih usluga.

STRUKTURA UKUPNOG PRIHODA ostvarenog u 2020. godini

Ukupno planirani prihod NOSBiH-a za 2020. godinu je 11.191.896 KM, dok je rebalansom procijenjen na 7.368.000 KM, dok je godišnji prihod od tarife za 2020. godinu, utvrđen Odlukom DERK-a, iznosio 7.950.000 KM.

Odlukom o tarifi odobren je ukupan prihod u iznosu od 7.950.000 KM, koji je za 582.000 KM veći od rebalansom utvrđenog. Razlika je nastala zbog toga što su u trenutku donošenja rebalansa financijskog plana bile poznate ostvarene količine potrošnje i proizvodnje za razdoblje siječanj-kolovoz 2020. godine, a sukladno njima i ostavreni prihod obuhvaćen tim rebalansom.

Prihodi su stjecani :

- po osnovi tarife za rad NOSBiH-a u iznosu 7.423.365 KM
- po drugim osnovama u iznosu 32.355 KM i
- po osnovi projekata u iznosu 429.430 KM.

Ostvareni prihod stjecan samo po osnovi tarife za rad je manji za približno 526.000 KM ili 6,6% u odnosu na odobren Odlukom DERK-a za 2020. godinu i to kao posljedica:

- neprimjenjivanja tarife za rad NOSBiH-a od 01.01. već od 01.04.2020. za 332.497 KM i
- razlike između planiranog i ostvarenog injektiranja i preuzimanja električne energije s prijenosne mreže za 194.138 KM.

Iz gore navedenog, vidi se pogubnost odluke DERK-a da se ona ne primjenjuje od siječnja, već od travnja 2020. godine. Taj prihod NOSBiH-u nikada nije nadoknađen, kao ni u prethodnim godinama iako je po Metodologiji DERK to trebao uraditi.

Struktura prihoda:

Prihod po osnovi tarife za rad NOSBiH-a ostvaren je u iznosu od 7.423.365 KM. Inače, on je proizvod količine električne energije koju su proizvođači injektirali u mrežu prijenosa, odnosno energije koju su preuzeli kupci te pripadajućih tarifa od 0,0047 i 0,0563 f/kWh (za prva tri mjeseca) te 0,0050 i 0,0676 f/kWh za razdoblje travanj-prosinac 2020. godine.

Prihodi od refundacija se odnose na prihode po osnovi naknada za bolovanja i ostvareni su u iznosu od 806 KM.

Prihod od kamata iskazan je u iznosu od 1.470 KM i stečen je po osnovi zateznih kamata za kašnjenja u plaćanju kupca, kompanije *LE Trading*.

Prihodi od donacija u iznosu od 429.430 KM čine iskorištena sredstva stečena po osnovi istraživačkih projekata CROSSBOW (296.326 KM), TRINITY (110.951 KM) i FARCROSS (22.153 KM) koje financira Europska komisija. U istom iznosu je iskazana protustavka u rashodima tako da ova sredstva nemaju utjecaja na financijski rezultat.

Prihodi od grantova u iznosu od 22.289 KM odnose se na grant EBRD-a za konzultantske usluge vezane za implementaciju projekta rekonstrukcije poslovne zgrade i nabavu novog sustava SCADA/EMS i TK. U istom iznosu je iskazana protustavka u rashodima, na poziciji amortizacije, tako da ova sredstva nemaju utjecaja na financijski rezultat.

Ostale prihode u iznosu od 7.790 KM čine prihodi po osnovi naplate štete od osiguranja (4.049 KM), prihodi po osnovi sudske presude u korist NOSBiH-a (3.370 KM) te ostali prihodi od smanjenja obveza iz prethodnih godina 371 KM.

Naplata po osnovi fakturiranja tarife za rad NOSBiH-a

U 2020. godini kupcima je po osnovi tarife za rad fakturirano ukupno 8.685.337 KM (sa PDV-om). Od ukupno fakturiranog iznosa, naplaćeno je 7.782.080 KM ili oko 90%. Međutim, ukupan priljev novčanih sredstava u obračunskom razdoblju iznosi 8.805.521 KM. U ovaj su priljev uključena naplaćena potraživanja (dug) iz prethodne 2019. godine (uglavnom prosinačke fakture tarifnim kupcima).

U toku 2020. godine naplata od većine kupaca je bila sasvim uredna, sa plaćanjima izvršenim u valutnim rokovima.

ANALIZA OSTVARENIH TROŠKOVA

Planirani troškovi za 2020. godinu prvobitno su iznosili 9.412.927 KM, dok su rebalansom utvrđeni u iznosu od 7.875.955 KM, što je umanjeno za 1.536.972 KM. DERK-ov predviđeni opseg rashoda za 2020. godinu iznosio je 7.950.00 KM. Dakle, kao što se može vidjeti, ukupni rashodi utvrđeni rebalansom u cjelini su usklađeni s rashodima predviđenim u Odluci o tarifi za 2020. godinu.

Ostvareni rashodi za 2020. godinu koji se financiraju iz tarife za rad iznose 8.255.385 KM i uvećani su za 450.574 KM po osnovu ispravke vrijednosti potraživanja od Aluminija d.d. Mostar na teret rashoda koja nije bila obuhvaćena ni planom ni rebalansom, a realno su manji, i u odnosu na rebalans plana (7.875.955 KM) za približno 71.000 KM, i u odnosu na tarifu za 2020. godinu (7.950.00 KM) – za približno 145.000 KM.

Međutim, treba istaći da su ukupni rashodi veći i iznose 8.684.815 KM, jer su ih nominalno povećali rashodi od projekata CROSSBOW, TRINITY i FARCROSS, za 429.430 KM, međutim, oni nemaju utjecaja na financijski rezultat, jer su po ovoj osnovi u istom iznosu iskazani i prihodi.

Analitičko obrazloženje troškova

Grupa troškova koji imaju karakter *materijalnih* ostvarena je u iznosu od 52.842 KM, što je 87% planirane godišnje dinamike. Troškovi iz ove grupe su ispod planiranih vrijednosti, osim pozicije *troškovi rezervnih dijelova za SCADA/EMS i TK*, koja je neznatno povećana.

Troškovi svrstani u grupu *energenata i komunalnih rashoda*, ostvareni su u iznosu od 92.199 KM, što je oko 86% planirane godišnje dinamike. Značajne su uštede ostvarene na poziciji „troškovi goriva“ zbog smanjenog broja putovanja uzrokovanog pandemijom koronavirusa.

Grupa troškova, koja ima karakter *usluga* ostvarena je u iznosu od 1.448.035 KM, što je 94% planirane godišnje dinamike. Svi troškovi iz ove grupe bilježe ostvarenje ispod plana ili

približno planu, a također su niži i u odnosu na iznose odobrene Odlukom DERK-a. U grupi *usluge* posebno valja istaknuti neke od njihovih karakteristika:

- Za održavanje *opreme* planirani godišnji iznos je 73.135 KM. Na ovoj troškovnoj grupi iskazano je 58.630 KM, što je oko 80% godišnjeg planiranog iznosa. Uštede su postignute na svim pozicijama održavanja opreme.
- Za održavanje *operativne funkcije sustava SCADA/EMS i TK* planirani godišnji iznos od 275.000 KM bio je utvrđen na bazi važećeg ugovora i realiziran je u iznosu od 274.456 KM.
- Značajna *softverska oprema* koja je implementirana i koristi se kao alat za osnovnu djelatnost NOSBIH-a, uglavnom se ne bi mogla ni koristiti bez njenog održavanja, prije svega ažuriranja i nadogradnje (*update, upgrade*). U ovu kategoriju je, dakle, uključeno održavanje softvera s rokom do godinu dana koje, bez obzira što je nekada u pitanju i nadogradnja, prema MRS-u, ima karakter troška, a ne investicije. Za *godišnje održavanje softverskih alata* rebalansom je smanjen planirani iznos s 568.851 KM, što je bio optimum za siguran rad, na 413.324 KM. Godišnji iznos za održavanje softvera ostvaren je u vrijednosti od 396.522 KM, što predstavlja 96% rebalansom utvrđenog godišnjeg iznosa.
- Usluga povezivanja na platformu *IGCC u Transnetu BW* u 2020. godini nije realizirana iz više razloga. Naime, sredstva koja su navedena u Odluci za 2020. godinu (122.000 KM) odnosila su se samo na uspostavu i najam komunikacijskih veza sa platformom *IGCC*. Da bi se povezivanje ostvarilo, bile su neophodne i izmjene na postojećem sustavu *SCADA/EMS*, o čemu je NOSBiH pregovarao sa Siemensom, koji je prvo dao, a nakon toga povukao ponudu za implementaciju platforme *IGCC* na starom sustavu *SCADA/EMS* te preuzeo obvezu da ga implementira na novu platformu, koja će postati funkcionalna u toku 2021. godine. Situacija je dodatno usložnjena pojavom koronavirusa, jer je otežano kretanje robe i ljudi neophodno za implementaciju ovog projekta. Zbog svega navedenog, nije bilo potrebe za najmom telekomunikacijskih veza za platformu *IGCC* i neće biti, sve dok se platforma *SCADA/EMS* ne pripremi za povezivanje na mehanizam *IGCC*. S druge strane, očekuje se i prelazak platforme *IGCC*, ali i ostalih, na novu mrežu *PCN*, tako da bi implementacija nove mreže pojednostavila povezivanje i izbjeglo bi se unajmljivanje veoma skupih telekomunikacijskih veza.
- Za financiranje *Dražbene kuće SEE CAO* sa sjedištem u Podgorici izdvojeno je 137.677 KM.
- Prema finansijskom planu koordinacijskog centra *SCC* za 2020. godinu, obveza NOSBiH-a kao njegovog suosnivača, utvrđena je u iznosu 293.375 KM (150.000 EURA), dok je realizacija iznosila 291.419 KM. Na zahtjev NOSBiH-a *SCC* je račun za listopad umanjio za 1.000 EUR, zato što NOSBiH-u u tom mjesecu nije pružao jednu od ugovorenih usluga.
- Troškovi *zakupa poslovnog prostora* se od 01.01.2019. godine prema MSFI 16 knjigovodstveno evidentiraju preko bilance stanja, a to podrazumijeva da je iznajmljena imovina uknjižena u bilancu stanja i amortizuje se kao i sva ostala imovina. NOSBiH je angažirao konzultantsku kuću za obračun sadašnje vrijednosti

imovine s pravom korištenja na dan 01.01.2019. godine. Također, prema istom standardu evidentirani su i kamatni troškovi, koji se definiraju kao kamatna stopa koju bi NOSBiH morao platiti ako bi sredstva neophodna za nabavu navedene imovine posudio od neke financijske institucije. Po ovom osnovi na amortizaciji je evidentiran iznos od 113.110 KM, a na kamati 4.899 KM, što znači da su ovi troškovi (amortizacija i kamata) uvećani u odnosu na rebalans (jer su se u rebalansu nalazili na poziciji *troškovi zakupnina*), a *trošak zakupnina* istovremeno je umanjen za navedene iznose.

Zakupnina radnog prostora, s njegovim održavanjem i osiguranjem mjesečno iznosi 9.886 KM, što predstavlja cijenu 28 KM/m². Ostali troškovi zakupnine (dvorana za veće sastanke) iznose 1.217 KM.

- Troškovi *reprezentacije* (31.560 KM) ostvareni su u manjem iznosu, imajući u vidu rebalansom predviđeni iznos (35.000 KM), što je posljedica smanjenog broja poslovnih sastanaka zbog pandemije koronavirusa.
- U sklopu troškova *reklame i propagande i web prezentacije* (1.512 KM) za redovno mjesečno održavanje i dizajniranje web stranice utrošeno je 1.050 KM, a ostatak se odnosi na korištenje certifikata SSL domena i održavanje domene nosbih.ba (338 KM), te na ostale troškove 124 KM.
- Na troškovnoj poziciji *platni promet i bankarske usluge* ostvareni su troškovi u vrijednosti od 50.928 KM. Ove troškove nije moguće decidno planirati, prije svega zbog fizičkog, ali i financijskog opsega prometa jer osnovicu za obračun provizije na platni promet predstavlja visina same fakture te je potpuno nepredvidivo koliki će troškovi biti tijekom godine. Značajan iznos su bankarski troškovi za usluge mehanizma ITC, zajedničkih dražbi SEE CAO te zajedničkih dražbi s EMS-om. Ovdje su iskazani i troškovi obrade kredita, provizije posredničkih banaka prilikom inoplaćanja i drugi.
- *Administrativni troškovi kredita EBRD-a* iznose 7.823 KM, i oni obuhvaćaju godišnju naknadu za obradu kredita te će biti prisutni sve dok traje realizacija kredita.
- Troškovi *telekomunikacijskih usluga* su ostvareni s 90% u odnosu na planirane te iznose 40.622 KM.
- Usluge *revizije financijskih izvješća* za 2019. godinu plaćene su u ukupnom iznosu od 5.950 KM i terete troškove 2020. godine. Reviziju je izvršila revizorska tvrtka *Baker Tilly Re Opinion d.o.o.* iz Sarajeva koja ima licencu prihvatljivu za reviziju projekata što ih financira Europska banka za obnovu i razvoj (EBRD).
- Na poziciji *stručno usavršavanje zaposlenika* iskazano je 11.527 KM, što je oko 57% od iznosa predviđenog rebalansom. Pored standardnih troškova, 2020. godinu su dodatno teretili i troškovi obuke zaposlenika za rad na softveru TNA, za koju je ugovor potpisan krajem 2019. godine.
- Za *usluge izrade studija* financijskim su planom bila predviđena sredstva u iznosu 70.000 KM, za tri studije, dok su rebalansom planirana u iznosu 20.000 KM. Ovim troškom je bila obuhvaćena studija o efektima rada CHE Čapljina u

kompenzatorskom režimu na naponske prilike u EES-u BiH, koja nije bila predviđena za 2020. godinu, ali se na zahtijev više subjekata iz EES-a BiH pristupilo njenoj izradi. Studija je urađena vlastitim resursima čime je postignuta maksimalna ušteda, s obzirom da je vrijednost ove usluge u režiji eksternih konzultanata na tržištu daleko veća. Konačna vrijednost studije iznosi 8.976 KM. Zbog nedostatka financijskih sredstava, ali i pojave pandemije odustalo se od tri planirane studije.

- *Za troškove regulatorne naknade* izdvojeno je 70.000 KM, što je u skladu sa iznosom utvrđenim Odlukom o financiranju DERK-a za 2020. godinu.
- *Za oglašavanje* u javnim glasilima, utrošeno je 3.149 KM, što je ispod planiranog godišnjeg iznosa (5.000 KM). Oglašavani su tenderi i ugovori o nabavama roba i usluga te natječajni, revizorsko izvješće i drugo.
- *Ostale usluge* u iznosu 54.067 KM se odnose na: odvjetničke usluge (6.997 KM), špediterske usluge (840 KM), usluge fizičkog osiguranja poslovnih objekata (41.127 KM), usluge odvoza otpada (3.360 KM), usluge tehničkog pregleda i registracije vozila (533 KM), te druge usluge (1.210 KM).

Na poziciji *Bruto plaće i ostala primanja zaposlenika*, koji se financiraju iz tarife za rad iskazan je iznos od 3.582.679 KM. U bruto primanja uključena su sva neto primanja zaposlenika (plaće, topli obrok, gradski i međugradski prevoz, regres, komisije i dr.) te porezi i doprinosi.

Amortizacija obračunata na ukupna stalna sredstva iznosi 1.061.484 KM. U odnosu na rebalans, amortizacija je uvećana u iznosu od 113.110 KM, koji se, prema MSFI 16, odnosi na amortizaciju po osnovi zakupa poslovnog prostora. Trošak zakupnina u ovom je izvješću umanjen za isti iznos.

Kamate i premije osiguranja, u ukupnom iznosu od 359.088 KM, obuhvaćaju kamate na domaće kredite, kamate na nepovučena i povučena sredstva kredita EBRD-a te kamate po osnovi zakupa poslovnog prostora MSFI 16, u iznosu 336.755 KM, kao i troškove osiguranja, u iznosu od 22.333 KM. Kamate su ostvarene ispod planiranih vrijednosti, a najveće uštede su ostvarene na pozicijama kamata na nepovučena sredstva i kamata po osnovi korištenja overdraft kredita. Naime, NOSBiH je, i pored nedostatka financijskih sredstava za tekuće poslovanje, nastojao da u što manjoj mjeri koristi sredstva overdraft kredita tražeći od dobavljača da prolongiraju rokove plaćanja, čime je još jednom potvrdio da je veoma racionalno upravljao toškovima.

I ovdje podsjećamo da su kamate uvećane za iznos 4.899 KM, koji se, prema MSFI 16, odnosi na kamate po osnovi zakupa poslovnog prostora.

Troškovi *osiguranja* u iznosu od 22.333 KM odnose se na: osiguranje vozila 5.226 KM, stalnih sredstava 10.858 KM, te osiguranje zaposlenika od ozljeda na radu 6.249 KM.

Troškovi službenih putovanja iznose ukupno 18.010 KM, a umanjena realizacija je posljedica smanjenog broja poslovnih sastanaka zbog pandemije koronavirusa.

Ostali porezi i takse te porezi koji ne ovise o rezultatima obuhvaćaju, prije svega, poseban porez za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća i opću vodoprivrednu naknadu, za koje se

izdvaja po 0,5%, koliko se obračunava na neto primanja u FBiH, zatim godišnju komunalnu, administrativne i druge takse radi ovjere i legalizacije određene dokumentacije. U ovoj grupi troškova evidentiran je i poseban doprinos za poticanje rehabilitacije i zapošljavanje osoba s invaliditetom, za zaposlene čije prebivalište je u FBiH. Ukupan iznos obračunatih poreza i naknada po svim osnovama, zaključno s 31.12.2020. godine, je 20.722 KM, što je oko 91% od planiranog godišnjeg iznosa.

Planirani godišnji iznos za grupu troškova iskazanu kao *ostali rashodi* je bio 1.177.0 KM, odnosno, rebalansom predviđenih 1.079.500 KM. Ostvareni su u iznosu 1.169.752 KM. Prema kontnom planu u ovu grupu ulaze: članarine (ENTSO-E, CIGRE i dr.), ugovori o djelu, naknade Upravnom odboru, ostali rashodi kao i rashodi iz prethodnih godina (izvanredni rashodi).

Najveći trošak u ovoj grupi odnosi se na članarinu ENTSO-E, koja iz godine u godinu raste, i u 2020. je dostigla iznos od 850.421 KM. Osim toga, za članarine u organizacijama BAKE, CIGRE i drugim izdvojeno je 11.240 KM.

Osim članarina, u strukturi ovih troškova iskazani su i:

- *naknade po osnovi ugovora o djelu* u iznosu od 12.747 KM (bruto obračunata naknada po ugovoru za čišćenje i održavanje glavnog centra, te angažiranje tajnice, u odsustvu stalno zaposlene zbog korištenja godišnjih odmora i bolovanja)
- *naknade Upravnom odboru NOSBiH-a i Savjetodavnom vijeću* koje su obračunate u bruto iznosu 166.353 KM
- *ostali rashodi* u iznosu od 484.280 KM obuhvaćaju ispravku potraživanja od Aluminijski d.d. Mostar (450.574 KM); (negativne) tečajne razlike (1.595 KM) nastale u razdoblju između knjiženja i plaćanja inofaktura, zbog promjene valutnog kursa američkog dolara; otpis obveza po izvješću popisne komisije (1.865 KM); troškove po osnovi Ugovora s EBRD-om (upis hipoteke) u iznosu 7.992 KM; ostale rashode u iznosu 281 KM te rashode koji nisu bili obuhvaćeni ni planom, a ni rebalansom, a odnose se na troškove podrške grupe RG CE za kontinentalnu Europu pri ENTSO-E, u iznosu 21.973 KM
- *troškovi utvrđeni u ranijim godinama* iznose 95.285 KM, a odnose se na fakture koje su pristigle u 2020. za troškove nastale u 2019. godini, a to su:
  1. ENTSO-E 44.033 KM (korištenje verifikacijske platforme)
  2. ENTSO-E 16.254 KM (korištenje OPC STA platforme)
  3. EBRD 23.919 KM (kamata na nepuvučena sredstva)
  4. BS Telecom Solutions 340 KM (održavanje obračunske baze podataka)
  5. Logosoft 10.666 KM (održavanje licenci Microsoft)
  6. Sarajevo Osiguranje 73 KM (osiguranje vozila).